

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ / TABLE OF CONTENTS

Վարդան	5
Մատթեոսեան	
Կարէն	6
Մաթելոսեան	
Հարց-պատասխան՝ «Հայագիտութիւնը ԻԱ. դարուն»	
Աշոտ	8
Մելքոնեան	

ՅՈՂՈՒԱԾ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ RESEARCH PAPERS

Ազգագրութիւն եւ Բանահիմասութիւն Ethnography and Folklore

Յասմիկ	11
Աբրահամեան	
Ընկուզենու ծիսապաշտամոնքային գործառոյթների եւ հաւատալիքների շուրջ (ըստ Սիմեիքից գրառած նիստերի)	
Hasmik	
Abrahamyan	
Ritual Functions and Beliefs About the Walnut Tree (Based on Materials Recorded in Syunik)	

Արվեստ եւ Արհեստ Arts and Crafts

Մուշեղ	37
Տոնոյեան	
Mushegh Tonoyan	
Հայկական ռէփ	
Մանէ	
Խառատեան	
Mané Kharatyan	
Street Artը՝ որպէս պատմութեան կրող. Հայաստանի օրինակը	53
Street Art as a Carrier of History: The Example of Armenia	
Կարօ	
Աւետեան	
Garo Avessian	
Լիբանանահայ երաժշտահան Պօղոս Ճելալեանի մանկավարժական մեթոդի առանձնայատկութիւնները	75
The Characteristics of the Pedagogical Method of the Lebanese Armenian Composer Boghos Gelalian	
Զաքար	
Քէշիշեան	
Zakar Keshishian	
Գեղունի Զքչեանի մանկապատանեկան խմբերգային երաժշտութեան ժառանգութիւնը	89
The Legacy Of Keghuni TChetchian's Children's Choir Songs	
Զաւէն	
Կնեազեան	
Zaven Kniasian	
Նորայայտ հնագոյն կրօնածիսական ինքնահունչ «ձեռաց զանգ»ը	97
The newly discovered ancient idiophone for ritual- religious use: the "dzerats zang"	

Նազանի Գասպարեան Nazani Gasparyan	Վան քաղաքի արհեստները (ԺՇ.-Ի. դարասկիզբ) The Crafts of the City of Van (19 th Century-Early-20 th Century)	109
Արփի Վարդումեան Arpi Vardumyan	Սուլր Ներսէս Շնորհալու երաժշտական ժառանգութիւնը (մահուան 850ամեակի առթիւ) The Musical Heritage of St. Nerses Shnorhali	131
Գրականութիւն Literature		
Սուրեն Դանիէլեան Suren Tanielian	Հերիաթի ժանրակազմութեան հետագիծը Օշականի մօտ Եւ Օշականից դուրս (ժանրային խորհուդղն ու գայթակղութիւնը) The path of Fairy Tale Genre Formation for Hagop Oshagan and for Others	149
Եկեղեցի, Կրօնը Եւ Փիլիսոփայութիւն Church, Religion and Philosophy		
Ճան Էրզրումլուօլլու Can Erzurumluoglu	Անտոն Մատաթիա Գարագաշեանի փիլիսոփայութեան դասագիրքերը Եւ գիտապաշտութիւնը The Philosophy Textbooks of Andon Madatya Karakashian and his Pro-Science Approach	187
Ընկերաբանութիւն Sociology		
Knarik Voskanyan Քնարիկ Ուկանեան	A Model of Social Entrepreneurship for Armenia Ընկերային Ձեռնարկատիրութեան մոդէլ մը Հայաստանի համար	201
Պատմութիւն-Ծագիդութիւն History-Archeology		
Grigor Arshakyan Aram Safaryan Գրիգոր Արշակեան Արամ Սաֆարեան	The Dynamics of Interstate Relations in the Caucasus. A.- Russian-Turkish Relations in the Post-Soviet Period Ռուս-Թուրքական յարաերութիւնների զարգացման բնոյթը Եւ դինամիկան յետխորհրդային շրջանում	221
Lilit Zakaryan	Անկախութեան օրակարգի ձեւաւրումը Անկախութեան հրապարակում Եւ գերազոյն խորհրդում How the Agenda of Independence WAS formed at Independence Square and in the Supreme Council (the parliament)	235

Աստղիկ Յակոբեան Astghik Hakobyan	Իրանահայերի հայրենադարձութիւնը (1946-1980ականներ) The Repatriation of Iranian Armenians Between 1946 and the 1980s	259
Վահրամ Լ. Շեմմասյան Վահրամ Շեմմասեան	The Armenian Apostolic Church in Musa Dagh, 1919-1939 Հայ Սովորելական Եկեղեցին Մուսա Լեռան մէջ, 1919-1939	277
Վանիկ Վիրաբեան Vanik Virabyan	Բրիտանական ռազմաքաղաքական ներկայացուցիչ գնդապետ Քլուտ Սթոքսի գործունեութիւնը Հայաստանում եւ Անդրկովկասում 1920ին The Activities of the British Military-Poilitcal Representative in the Transcaucasus, Colonel Claude Stokes in Armenia and Transcaucasus in 1920	321
Վարդան Մատթեոսեան Vartan Matiossian	Սպանիա եւ Մեծ Եղեռնը (1915-23) Spain and the Armenian Genocide	361
<i>Տնտեսութիւն Economy</i>		
Վիլէն Մնացական- եան Vilen Mnatsakanyan	Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ առեւտրաշրջանառութեան վերլուծութիւն. ոլուկեր ու հնարաւորութիւններ Analyzing Trade Relations Between Armenia and Turkey: Potential Risks and Opportunities	411
ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ INVESTIGATIVE ARTICLE		
Արտ Տավուկչյան Arto Tavukciyan	The Persistence of Misleading Western Narratives in 20 th Century Rug scholarship Յամեցող սխալապատումներ 20րդ դարու արեւմտեան գորգագիտութեան մէջ	439
Արթօ Թաւուրչեան Արմէն Պետրոսյան, Արամ Պալյան Armen Petrosyan, Aram Palyan	Հայոց ազգածագման խնդիրն ըստ վերջին հնածինական ուսումնասիրութիւնների The Origins of the Armenian Nation According to the Latest archaeogenetic Research	449

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ UNPUBLISHED ARTICLES

Վաչէ	Նամակներ թերյիշեալ երախտաւորէ մը՝	461
Ղազարեան	բժիշկ Գրիգոր Դաւիթեան (1866-1924)	
Vatche Ghazarian	Letters from Seldomly Recalled Dr. Krikor Tavitian	
Յակոբ	Ամերիկեան Պորտի միսիոնարներու	477
Չղլաքեան	նամակներն ու տեղեկագիրերը Այնթապի եւ Մարաշի մէջ 1922ի գաղթականութեան հետեւանքով ստեղծուած իրադրութեան, եւ միսիոնարութեան վաղուան մասին	
Hagop Cholakian	Letters and Reports from the ALEPPO Board Missionaries on the situation OF the Refugees of Aintab and Marash in 1922, and on the future work of the Missionaries	

ՀԱՌՈՐԴՈՒՄ BRIEFING

Արման	Սինիքի մարզի նորակառոյց եկեղեցիները	497
Մալոյեան	(2001-22)	
Arman Maloyan	Newly Built Churches of the Syunik Region (2001- 2022)	

ԳՐԱԽՕՍԿԱՆ BOOK REVIEW

Վարդան	Վարդուիի Քալանթար, Կեդրոնական բանդի	515
Մատթեոսեան	կիներուն բաժինը	
Vartan Matiossian	Vartouhi Kalantar, <i>The Women's court of the Central Prison</i>	

ՄԱՀԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ OBITUARIES

Երուանդ Ազատեան (1935-2023), Պետրոս Ալահայտոյեան (1934- 2022), Սերգէյ Գալստեան (19405-2022), Արամ Գրիգորեան (1930-2022), Ժիրայր Դանիէլեան (1941-2022), Վարդան Դերիկ- եան (1964-2023), Սովոր Յասմիկեան (1935-2023), Ռիշըրտ Յովհ- հաննէսեան (1932-2023), Յարութիւն Վլոդ. Պօտիկեան (1937- 2021), Արամ Սիմոնեան (1955-2022), Գէորգ Տէր Վարդանեան (1951-2023), Տենիս Փափազեան (1931-2023), Մերի Մաթոսեան- Քիլպուրն (19305-2023)	519
---	-----

Հայկագեան հայսգիրական հանդէսի 42րդ հատորի զոյգ գիրքերուն շնորհանդէսը Երեւանի եւ Պէյրութի մէջ The Launching of Haigazian Armenianological Review Books 42/1 & 42/2 in Beirut and in Yerevan	541
---	-----

Համառու կենսագրութիւն հատորին աշխատակիցներուն Brief Biography of the Contributors	546
--	-----

Աշխատակիցներու ուշադրութեանք	553
Note to Contributors	
Բովանդակութիւն	557
Table of Contents	
Յիշատակարան	562
Colophon	